

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

อริสโตเติล (Aristotle) นักปรัชญาชาวกรีกกล่าวว่า "มนุษย์เป็นสัตว์สังคม" (Social Animal) ซึ่งหมายความว่า มนุษย์จะมีชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เหล่า มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันในหมู่มวลสมาชิก ซึ่งอาจเป็นชาติเดียวกัน นับถือศาสนาและพหุภาษาเดียวกัน มีวิถีชีวิตที่คล้ายคลึงกัน

หรือ อริสโตเติล (Aristotle) นักปราชญ์ชาวกรีก กล่าวว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ทั้งนี้เขาเชื่อว่า มนุษย์โดยสภาพธรรมชาติจะต้องมีชีวิตอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่น ๆ ติดต่อกันสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างอิสระตามลำพังแต่ผู้เดียวได้ สังคมจึงเกิดขึ้น

โดยธรรมชาติแล้วมนุษย์ไม่สามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่โดยลำพังคนเดียวได้ จึงต้องรวมกันอยู่เป็นหมู่เป็นพวก เป็นกลุ่มเป็นก้อน เริ่มจากสังคมเล็ก ๆ ระดับครอบครัว ต่อมาเมื่อมนุษย์มีจำนวนมากขึ้น รวมกันเป็นเผ่าเป็นกลุ่มชนและสุดท้ายเผ่าที่มีสายพันธุ์เดียวกันก็รวมเข้าด้วยกัน กลายเป็นกลุ่มชนใหญ่ขึ้น จนกลายเป็นรัฐ เป็นประเทศ การที่มนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก จำเป็นที่ต้องมีการติดต่อกัน เพื่อแลกเปลี่ยนปัจจัยในการดำรงชีวิต บางครั้งมนุษย์ก็มีความต้องการที่จะทำอะไร ๆ ตามใจตนเองบ้าง ซึ่งการกระทำนั้นอาจเป็นเหตุทำให้ผู้อื่นไม่พอใจ จนเกิดความขัดแย้งวุ่นวายขึ้นมาได้ มนุษย์จึงต้องสร้างกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขึ้นเพื่อใช้ควบคุมความประพฤติของสมาชิกในสังคมให้เป็นไปในทางองเดียวกัน

มาร์วิน อี. ออลเซน (Marvin E. Olsen) กล่าวว่า การจัดระเบียบสังคมเป็นกระบวนการที่นำไปสู่ความมีระเบียบในการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม

สาเหตุที่จะต้องมีการจัดระเบียบทางสังคม

- 1) เพื่อให้การติดต่อสัมพันธ์กันทางสังคมเป็นไปอย่างเรียบร้อย
- 2) ขจัดข้อขัดแย้งและป้องกันความขัดแย้งในสังคม

ช่วยให้สังคมดำรงอยู่ได้อย่างสงบสุข เป็นปึกแผ่น

หากศึกษาในทางสังคมวิทยาพบว่า มนุษย์กับสังคมมีความสัมพันธ์กันตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน หมู่บ้าน เมืองและประเทศ ความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะยึดโยงไปด้วยระบบระเบียบที่ก่อตัวขึ้นเป็นพื้นฐานเพื่อให้สังคมดำรงอยู่ได้อย่างปกติสุข ระบบระเบียบของสังคมที่มนุษย์ใช้เป็นกฎเกณฑ์สร้างความสัมพันธ์เหล่านี้ เรียกกันโดยทั่วไปว่าบรรทัดฐานทางสังคม

(Social Norms) ซึ่งหมายถึง แนวทางหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เป็นแบบแผนเพื่อควบคุมความประพฤติ สมาชิกในสังคมรวมทั้งเพื่อรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม ซึ่งประกอบไปด้วย

1) วิถีชาวบ้าน (Folkways) เป็นกฎเกณฑ์ทางสังคมทั่ว ๆ ไปที่มนุษย์ปฏิบัติอยู่ในชีวิตประจำวันจนกลายเป็นความเคยชิน ได้แก่ เรื่องกิริยามารยาทต่าง ๆ เช่น เรื่องการแต่งกายที่ถูกต้องเหมาะสมในพิธีกรรมต่าง ๆ กิริยามารยาททางสังคมในโอกาสต่าง ๆ เป็นต้น

2) ขนบธรรมเนียมประเพณี (Mores) เป็นบรรทัดฐานทางสังคมที่เป็นทั้งกฎเกณฑ์และเป็นข้อห้ามคล้ายกับศีลธรรม มีความสำคัญต่อความเชื่อและความรู้สึกและสวัสดิภาพของคนส่วนใหญ่ในสังคม จึงมีความเข้มงวดมากกว่าวิถีประชา เพราะหากกระทำผิดหรือฝ่าฝืนถือว่ากระทบต่อความรู้สึกต่อส่วนรวม ผลที่ได้รับจึงรุนแรงกว่าวิถีประชาแม้จะยังไม่ถึงกับผิดกฎหมาย กล่าวคือนอกจากจะถูกตำหนิตืดขยแล้ว อาจถึงขั้นประณามว่าเป็นคนชั่ว คนเลว

3) กฎหมาย (Laws) จัดเป็นบรรทัดฐานที่มีความสำคัญมาก เนื่องจากกฎหมายเป็นกฎเกณฑ์ที่เกิดขึ้น นอกจากเพื่อควบคุมความประพฤติตลอดจนแก้ไขความขัดแย้ง โดยมีหน่วยงานหรือองค์กรของรัฐ ทำหน้าที่ควบคุมให้คนปฏิบัติตามแล้ว กฎหมายยังสามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้เข้ากับสถานการณ์ได้ดีกว่าบรรทัดฐานอื่น ๆ ในสังคม

กฎเกณฑ์ของความประพฤติทั้งสามประการดังกล่าว สองประการแรกไม่ได้มีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจน การลงโทษผู้ละเมิดฝ่าฝืนก็ไม่รุนแรง มีผลกระทบทางจิตใจ เช่น สังคมไม่ยอมรับ ประการที่สาม กฎหมายจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ใช้ได้ผลมากที่สุด ในการควบคุมความประพฤติของมนุษย์ ดังนั้นสังคมมนุษย์ทุกสังคมจึงจำเป็นต้องมีกฎหมาย เป็นกฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกันดังกล่าวที่ว่า “ที่ใดมีสังคมที่นั่นมีกฎหมาย”

กฎหมาย เป็นระเบียบข้อบังคับที่พลเมืองทุกคนในแต่ละประเทศต้องปฏิบัติตาม อาจมีลักษณะเป็นคำสั่ง บังคับให้ทำ เช่น การเสียภาษี การเกณฑ์ทหาร การศึกษาภาคบังคับ การทำบัตรประชาชน เป็นต้น หรืออาจเป็นการห้ามไม่ให้ทำ เช่น ห้ามทำร้ายผู้อื่น ห้ามแย่งชิงทรัพย์สินของผู้อื่น ห้ามกักขังหน่วงเหนี่ยวผู้อื่น เป็นต้น ระเบียบข้อบังคับเหล่านี้กำหนดขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของเราทุกคนที่เป็นพลเมืองของประเทศ เพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวม เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง รักษาเอกราชและความมั่นคงของประเทศ การไม่ทำตามกฎระเบียบข้อบังคับให้พลเมืองทุกคนมีหน้าที่ต้องประพฤติปฏิบัติตามกฎหมาย ผู้ใดที่ฝ่าฝืนไม่ยอมปฏิบัติตามกฎหมาย จะต้องได้รับโทษ เช่น ต้องจ่ายค่าปรับ ต้องถูกจำคุกหรือต้องได้รับผลอย่างอื่นซึ่งเป็นผลร้าย เช่น ต้องชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหาย เป็นต้น

กฎหมายเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดระเบียบบ้านเมือง บ้านเมืองที่พลเมืองมีระเบียบวินัย ในตนเอง เคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย จะมีความสงบสุขและเป็นระเบียบเรียบร้อย พลเมือง ที่ดีต้องมีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมืองของตนอย่างเคร่งครัด เราทุกคนซึ่งเป็นพลเมืองไทยต้องมีความรู้และความเข้าใจในกฎหมายของเราเป็นอย่างดี มีความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามกฎหมายอย่างถูกต้องเพื่อให้บ้านเมืองไทยของเรามีความเป็น ระเบียบ สงบเรียบร้อย และเราคนไทยมีชีวิตร่วมกันอย่างผาสุก

อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงแล้วยังมีได้มีการตรวจสอบดูว่า ประชาชนทั่วไปมีความรู้ ความเข้าใจในพื้นฐานความรู้ด้านกฎหมายหรือไม่และมากน้อยเพียงใด ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความ สนใจที่จะศึกษาว่าประชาชนมีระดับพื้นฐานความรู้ด้านกฎหมายในระดับใด รวมทั้งปรากฏมี ความแตกต่างกันหรือไม่ในแต่ละระดับความรู้ความเข้าใจ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดโครงการวิจัยให้ ความรู้พื้นฐานความรู้ด้านกฎหมายแก่ประชาชน

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาความรู้เบื้องต้นทางกฎหมายของประชาชน ในพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างกันระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยสนับสนุน กับ ความรู้เบื้องต้นทางกฎหมาย

1.2.3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้เบื้องต้นทางกฎหมายของประชาชน

1.2.4 เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามกับ ระดับความรู้เบื้องต้นทางกฎหมาย

1.3 สมมติฐานของโครงการวิจัย

1.3.1 ประชาชนมีความรู้เบื้องต้นทางกฎหมายในระดับต่ำ

1.3.2 ปัจจัยส่วนบุคคล ที่แตกต่างกันมีความรู้เบื้องต้นทางกฎหมายแตกต่างกัน

1.4 ระเบียบวิธีวิจัย

1.4.1 ขอบเขตและประเด็นการศึกษา

ขอบเขต ประชากรที่ใช้ศึกษา ศึกษาเฉพาะประชาชน ในเขตพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช ที่มีอายุระหว่าง 20 – 70 ปี

ตัวแปรที่ใช้ศึกษา

ตัวแปรอิสระ คือ คุณสมบัติของประชาชน

ตัวแปรตาม คือ พื้นฐานความรู้ทางกฎหมาย

1.4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อเก็บข้อมูลจากประชากรกลุ่มเป้าหมาย แบ่งเป็น 2 ส่วน

- ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล
- ส่วนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบว่าประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความรู้เบื้องต้นทางกฎหมายมากน้อยเพียงใด อย่างไร

1.5.2 เพื่อทราบว่าความรู้เบื้องต้นทางกฎหมายที่ประชาชนมีนั้นถูกต้องหรือไม่ อย่างไร

1.5.3 สามารถนำผลการวิจัยเสนอต่อผู้เกี่ยวข้องเพื่อไปดำเนินการส่งเสริมให้ความรู้พื้นฐานด้านกฎหมายแก่ประชาชนในพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.6.1 ประชาชนหมายถึง บุคคลอายุระหว่าง 20 – 70 ปี ตามสำเนาทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.6.2 ความรู้เบื้องต้นทางกฎหมาย หมายถึง ระดับความรู้ที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ความรู้เบื้องต้นทางกฎหมายของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.6.3 ความรู้เบื้องต้นทางกฎหมายในระดับต่ำ หมายถึง ระดับความรู้ที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ความรู้เบื้องต้นทางกฎหมายของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 15.0